

BROEDVOGELINVENTARISATIE VAN DE LAARSENBERG (RIENEN)

Jaar: 2002

Oppervlakte: ruim 79 ha

---

Het gebied.

Op de Laarsenberg zijn reeds in 1977, 1980, 1984, 1992 en 1997 broedvogelinventarisaties verricht. Zij vonden plaats in het beboste deel van het gebied dat - met enkele akkers - eigendom is van de stichting Het Utrechts Landschap. De Laarsenberg ligt ten noorden van de verkeersweg N225, die Rhenen met Wageningen verbindt. De oppervlakte van het gebied van de inventarisatie bedraagt ruim 79 ha. Op bijgaande kaart is dit gebied weergegeven.

De deelnemers.

In het jaar 2002 is de Laarsenberg - na vijf jaar - opnieuw op broedvogels geïnventariseerd. Dit gebeurde onder auspiciën van de Vogelwerkgroep Wageningen van de KNNV door enkele van haar leden en door vrijwilligers van de stichting Het Utrechts Landschap. Het waren (in alfabetische volgorde) Tom van Koesveld, Piet van Klaveren, Rolf von Poppe, Dirk Prins en Jan Mulder. Ook Klaas Scholten was enkele keren present en Remno Eding een keer als belangstellende. Allen verdienen een woord van dank voor hun medewerking.

De methode.

De inventarisatie vond plaats geheel overeenkomstig de richtlijnen van het BMP (Broedvogel Monitoring Project) van het SOVON (Handleiding Van Dijk 1996). Er werden 12 geldige ochtendbezoeken gebracht van telkens 3½ à 4 uur, op 4/3, 9/3, 25/3, 30/3, 8/4, 20/4, 6/5, 11/5, 18/5, 15/6, 22/6 en 29/6, een drietal korte aanvullende bezoeken in juli en twee korte avondbezoeken in de tweede helft van de winter in verband met bosuilen.

Ten gevolge van vakanties en onvoorziene omstandigheden vonden van 19/5 tot en met 14/6 - dus gedurende 27 dagen - helaas geen tellingen plaats. Hoewel dit uiteraard spijtig is, mag toch worden geconcludeerd dat dit met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geen vertekening van het resultaat van de tellingen met zich mee zal hebben gebracht. Dit is te danken aan de samenstelling van de populatie ("gemiste" soorten zullen ook in het laatste gedeelte van de tellingen zijn aangetroffen) en de frequentie waarmee het overgrote deel van de soorten in hun afzonderlijke territoria werden aangetoond. Deze was namelijk zo hoog dat deze vrijwel altijd ver boven het vereiste interpretatie-criterium uitkwam, zodat enkele gemiste kansen geen merkbare invloed op het eindresultaat kunnen hebben gehad.

Het enige vraagteken kan bij de Fluiter worden geplaatst, die eenmaal op 11/5 werd gehoord, bij de volgende inventarisatie op 18/5 niet, waarna er gedurende 27 dagen geen telling plaatsvond.

De weersomstandigheden waren over het algemeen gunstig tot niet ongunstig, zodat er geen ronde behoefde te worden afgezegd. Ook mag worden aangenomen dat het weer het telresultaat weinig of niet zal hebben beïnvloed.

### Het resultaat.

Er werden 380 territoria geteld van 35 broedvogelsoorten. Op onderstaande lijst is het resultaat per soort weergegeven en vergeleken met de uitkomsten van 1997, 1992, 1984, 1980 en 1997.

Daaruit kan worden opgemaakt dat de grote toename van het aantal territoria in 1997 (een stijging van 308 in 1992 naar 398) niet geheel kon worden gehandhaafd. Wij kwamen uit op 380, een "tekort" van ruim 5%.

Desondanks moet dit resultaat als tamelijk gunstig worden beoordeeld. De recreatiedruk (en "uitlaatdruk van loslopende honden") is de laatste vijf jaar in dit deelgebied namelijk aanzienlijk toegenomen door het ontsluiten van enkele wandelroutes (o.a. die van het Utrechts Landschap en de Grebbelinie-Route). Ook de toenemende bedrijvigheid binnen en langs de grenzen van Ouwehands Dierenpark draagt daaraan in zekere mate bij. Houdt men rekening met deze ongunstiger geworden factoren, dan is het zelfs verheugd dat het resultaat bijna hetzelfde niveau heeft bereikt als in het topjaar 1997.

In 2002 bedroeg het aantal soorten 35. Ten opzichte van de 40 van het jaar 1997 is dit een achteruitgang. Betreft men er echter ook de tellingen van de jaren 1992, 1984, 1980 en 1977 bij (35, 38, 34 en 37 soorten), dan lijkt de konklusie gewettigd dat de trend van een min of meer gelijkblijvend niveau is voortgezet.

Bovendien moet de "verdwijning" van 5 soorten worden gerelativeerd, omdat het daarbij gaat om soorten die de vorige keer met slechts één of hooguit twee territoria voorkwamen. In dergelijke gevallen beïnvloedt de factor toeval namelijk in onevenredige mate het telresultaat.

### Opmerkingen over enkele soorten.

Opvallend is dat enkele soorten een aanzienlijke tot spectaculaire toename vertoonden, zoals de Winterkoning (van 15 naar 30 territoria), het Goudhaantje van 3 naar 10, de Heggenmus van 1 naar 8(!), de Merel van 33 naar 41, de Zanglijster van 5 naar 8 en de Roodborst van 38 naar 43.

Vermoedelijk is dit voornamelijk te danken aan de zachte winters van de laatste jaren.

Het stemt tot tevredenheid dat de Kleine Bonte Specht opnieuw met drie territoria "acte de présence" gaf.

De Fitis ging daarentegen sterk achteruit van 12 naar 3. Ten dele zal dit een gevolg zijn van het feit dat een aantal bospercelen met lage begroeiing de laatste vijf jaar tot hoger opgaand bos is uitgegroeid. Daar de soms scherpe daling van het aantal Fitissen dit jaar echter ook in andere inventarisatie-gebieden rond Rhenen is opgetreden, zullen zeer waarschijnlijk ook wel andere oorzaken (b.v. in het winterverblijf of tijdens de trek) een belangrijke rol hebben gespeeld.

Hoewel oude bomen en dood hout in toenemende mate in het gebied kunnen worden aangetroffen, deden de meeste holenbroeders het minder goed, met uitzondering van de Boomklever, die zich goed handhaafde.

De Boomkruiper had 11 territoria (de vorige keer 20), de Grote Bonte Specht 13 (tegenover 18) en de Holenduid 4 tegenover 6.

Bij de Mezen waren de getallen: Koolmees 35 (45), Kuifmees 1 (6), Matkop 4 (tegenover 6 in 1997) en Pimpelmees 22 tegenover 27. De Glanskop maakt hierop een uitzondering: Wij telden 5 territoria in 2002 (tegenover 4 in 1997). Dit getal vertegenwoordigt tevens het grootste aantal sinds 1977.

Ten slotte zij nog vermeld dat ook de Vlaamse Gaai het niet best deed: De 5 territoria in 2002 betekenen en halvering ten opzichte van drie voorafgaande inventarisaties, die telkens 10 territoria opleverden.

Het vermelden waard.

- Op 18 mei zong in de buurt van de oude, dode beuken tussen de Levenaalseweg en het "Heidje" een Wielewaal. Helaas liet hij zich daarna niet meer horen, ondanks verwoede zang-imitaties van de tellers.
- Op 20 april zat een paartje Nijlganzen op de dode beuk aan het einde van de beukenlaan die van Ouwehands Dierenpark door het bos naar het oosten loopt.
- Eenmaal - op 25/3 - werden ca. 40 Putters geteld.
- Ook een Bonte Vliegenvanger kwam buurten, namelijk op 6 mei, in het oostelijk deel.
- De Grote Lijster liet zich tijdens de inventarisatieperiode maar één keer horen, op 8 april.
- De Havik werd tweemaal gehoord en gezien en de Koekoek, Sperwer en Torenvalk een keer, en op 15/6 werden enkele overvliegende Kruisbekkenesignaleerd.
- Niet onvermeld mag blijven dat er toch nog Eekhoorns op de Laarsenberg voorkomen. Op 30/3 en 20/4 zagen wij er telkens twee en op 8/4 één.

R.H. von Poppe

Candialaan 2

3911 BA RHENEN

Tel.: 0317 - 617155

Rhenen, 17 oktober 2002.

BROEDVOGELINVENTARISATIE VAN DE LAARSENBERG (RIHENEN) IN 2002  
 oppervlakte: 79 ha

	aantal territoria					
	2002	1997	1992	1984	1980	1977
Appelvink	-	1	1	-	-	-
Bonte Vliegenvanger	-	2	-	2	-	-
Boomklever	15	15	9	5	3	3
Boomkruiper	11	20	10	7	?	10
Boompieper	1	-	-	5	-	-
Boomvalk	-	-	-	-	1	-
Bosuil	1	2	1	1	1	1
Buizerd	2	2	1?	-	-	-
Ekster	2	1	3	3	6	4
Fazant	-	1	-	-	2	3
Fitis	3	12	9	26	22	19
Fluiter	-	3	-	1	2	-
Gekr. Roodstaart	-	-	1	2	4	4
Glanskop	5	4	4	2	3	3
Goudhaantje	10	3	3	2	-	-
Grauwe Vliegenvanger	1	1	1	-	-	-
Groenling	-	-	-	1?	-	1
Groene Specht	1	1	2	2	3	4
Gr. Bonte Specht	13	18	18	17	8	16
Grote Lijster	-	2	2	4	4	6
Ileggenmus	8	1	4	-	-	6
Holenduif	4	6	4	4	5	8
Houtduif	13	12	10	20	25	40
Kauw	1	3	6	15	13	10
Kleine B. Specht	3	3	2	1?	1	2
Koolmees	35	45	37	29	36	30
Kuifmees	1	6	1	3	2	1
Matkopmees	4	6	2	4	3	7
Merel	41	33	22	18	21	16
Pimpelmees	22	27	19	10	10	14
Ransuil	-	-	-	-	-	2
Ringmus	-	-	-	-	3	3
Roodborst	43	38	39	34	29	22
Sperwer	-	1	-	-	-	-
Spreeuw	11	10	8	23	20	37
Staarmees	1	2	4	3	-	1
Tjiftjaf	23	27	18	10	15	6
Tuinfluiter	3	4	-	8	7	5
Turkse Tortel	-	1	1	1	4	3
Vink	31	29	15	14	7	8
Vlaamse Gaai	5	10	10	10	11	9
Wielewaal	-	-	-	1	3	4

	2002	1997	1992	1984	1980	1977
Winterkoning	30	15	25	16	17	18
Witte Kwikstaart	1	-	-	-	-	-
Zanglijster	8	5	2	5	4	3
Zomertortel	-	-	-	1	-	2
Zwarte Kraai	5	8	5	3	3	-
Zwarte Mees	3	1	-	-	-	-
Zwartkop	19	17	9	9	10	4
Aantal Territoria	380	398	308	322	308	335
Aantal Soorten	35	40	35	38	34	37

